

Årsmelding for Gausdal Historielag 2024

Styret i arbeidsåret 2024

Leder: Ivar Lauritsen

Nestleder: Gudbrand Myklebø.

Sekretær: Svein Fyksen.

Styremedlemmer: Jørgen Moen, Inga Johanne R. Pighaug, Johannes Nordgården og Siv Anett Jakobsen. Marit Hjelmstad som fast møtende vara.

Grupper og utvalg 2024

Ulsrudutvalget: Birgit Kraabøl, leder

«Slekter, gardar og boplasser»: Ivar Lauritsen, leder

«Gausdalsminner»: Marit Hjelmstad, leder

Fotograppa: Tor Korsvold, leder

Kilderegistrering: Jørgen Moen, leder

Slektsgransking: Gunnar Rundtom, leder

Utvandrergrappa: Arne Halvorsen, leder

Datagrappa: Kjell Håkon Reistad, Jørgen Moen og Tor Kristian Nordvang,

Kasserer og regnskapsfører: Kjell Håkon Reistad

Arkivansvarlig: Kjell Håkon Reistad

Salgsansvarlig: Ivar Wold

Bibliotekansvarlige: Ivar B. Blekastad og Jonn Ødegaard

Skolemuseet: Torgunn Holm Maurset, leder

Medlemstallet pr.31.desember 2024: 343 pluss 5 æresmedlemmer

Aktiviteter i Gausdal Historielag 2024

Det har vært et aktivt år for laget – det går tydelig fram i rapportene fra de forskjellige gruppene.

- Birgit Kraabøl har på vegne av Historielaget tatt kontakt med Kartverket om bruken av navnet Langsua i forhold til Gausdal Vestfjell. Vi venter på tilbakemelding fra kommunen.
- Arne Halvorsen har skrevet et temahefte om Ole Amundsen Buslett. Husmannsgutten som ble en kjent forfatter i Amerika.
- Ole Johan Elvestad har fotografert alle gravsteinene på kirkegardene ved Østre Gausdal kirke, Svatsum kirke og Olstad kirke. Han fotograferer gravsteinene ved Follebu kirke og Vestre Gausdal kirke til våren. Dette skal legges ut på slektogdata.no/gravminner.

- 2.juni var det omvisning på Verksodden i Espedalen med Svein Eggen - 23 deltok her Han fortalte om gruvedrifta til Espedalen Værk fra 1847 til 1856, og var en dyktig formidler. Vi starta ved kirka og gikk bortover til Smeltehytta. Brua til Gravholmen var tatt ned, men noen av oss gikk rundt og kom oss dit fra andre kanten. Viser ellers til boka: «Nikkelverket i Espedalen» av Iver Forseth.

Tavler / minnesmerker er pusset opp og gjort mer tilgjengelige:

- Tungtvannssabotørene i Tuvvoldsvingen
- Budsbergsteinen i Svatum
- Minnesmerket over Hans Nielsen Manstadstuen på Follebukjølen er inspisert. Se GM nr. 3 side 39.
- Rydding rundt Mosskjørkja, som er en stor, rund stein som ligger på et høydedrag nord for Mossjøen. Det var tidligere et landemerke, også avmerka på kartet, lett synlig fra alle kanter, men er nå blitt borte i bjørkeskogen. Det er gitt tillatelse til rydding fra Gausdal allmeningsstyre, Gausdal fjellstyre og Langsua nasjonalparkstyre. Vi håper å få rydda i løpet av sommeren 2025.
- Limhuset i Forsetlia er inspisert og skiltet i gangsti i Gammellia som gjør det lett å finne fram.

I juli var det besøk av flere amerikanere som fikk omvisning der slekta kom fra og i Østre Gausdal kirke (Arne Halvorsen og Ivar Lauritsen).

Det er satt ned en arbeidsgruppe til Utvandrerjubileet i august 2025.

Vi har stått på salgsstands på Svatumdagen og Gausdalsdagen, og deltatt på Julemarked på Østre Gausdal Bygdahus og på Aulestad.

Lørdag 5. oktober arrangerte Historielaget sammen med Slekt og data Oppland og Gudbrandsdal Slektshistorielag "Skogfinnedag" i Prestegarden. Her var det over 60 deltakere fra hele dalen, og vi fikk mye ros, blant annet for servering av kål. Arbeidet følges videre sammen med Fåberg og Lillehammer Historielag.

Ivar og Jørgen har holdt foredrag på medlemsmøte i Slekt og data Oppland om bokprosjektet «Slekter, garder og boplasser» og hvordan vi jobber.

Det er bl.a. kjøpt inn projektor, stor dataskjerm ny brukt kopimaskin, to bannere og et salgstelt.

Ivar Wold har hatt ansvaret for nettbutikken, og har sendt og fakturert ut 80 bestillinger i tillegg til utlevering av bøker til butikker i Ø.Gausdal og på Lillehammer. Arne Halvorsen har levert ut bøker til butikker i V.Gausdal.

Bibliotekansvarlige Ivar B. Blekastad og Jonn Ødegaard har registrert 85 "nye" bøker og hefter.

Historielagsarkivet tok i mot 30 større og mindre arkiver i 2024.

Datagruppa har ansvar for dataanlegg og hjemmeside.

Kontoret i Prestegarden er åpent onsdager kl.17-19. Alle er velkommen innom!

Styret vil takke alle som gjør et godt arbeid for Gausdal Historielag!

----oooooooo0000oooooooo---

Rapport fra Fotogruppa:

Fotogruppa har fortsatt som før også i 2024 med arbeidsmøter hver onsdag kveld igjennom vinteren og høsten. I alt ca. 30 kvelder.

Innlånte bilder og gaver er skannet og arkivert og 36 store og små innlån/gaver er registrert. Ikke alt som er registrert ett år blir skannet i samme året, så innlån/gaver fra tidligere år og fra 2024 er skannet siste år. Ca. 1400 bilder er skannet.

Vi har heller ikke i 2024 lagt inn bilder i Digitalmuseet. Arbeidet med å ta i bruk et nytt system for lagring av bilder og gjenfinning i arkivet har dessverre stått litt stille.

De som har bilder Historielaget kan få låne og kopiere bes om å ta kontakt med en av oss tre i Fotogruppa: Tor Korsvold, Åge Bakkestuen eller Lars Graedler. Og du som kan ha interesse av å være med i Fotograppas arbeid, ta også kontakt med oss.

Tor Korsvold.

Leder

Rapport fra Gausdalsminner

Gausdalsminner nr.21 er godt i rute, og skal lanseres på Gausdalsdagen i september. Bokkomiteen er den samme som sist så vi begynner å bli «drevne «Guro J. Steine, Bjørn Lillevolden, Per Audun Øvstehage, Grete Bergum Storsveen, Arne Storsveen og Marit Hjelmstad.

Sverre Karper har skrevet om sine 40 år som kommunelege i bygda. Jorunn Høistad og Ingunn Svenning forteller om den tida de jobbet på Fjerdrum gamle hjem på 1960 og 1970 –tallet. Der måtte de bære pasienter på "gullstol" ned trappene ! For å nevne noe.

På Bygdakalenderen er det små smakebiter fra boka.

Vi prøver å dekke alle deler av bygda, og finne stoff som er aktuelt og som har allmenn interesse.

Vi møtes ca. en kveld i måneden.

Oddmund Mikkelsen er fast tegner, vi får hjelp av Tor og Ole Johan i Fotograppa og Åse Kari Gravråk har gitt oss lov til å bruke hennes artikler fra Skeikampen Posten.

Boka trykkes i 900 eksemplarer, og selger bra.

Om to år er det ny bok, så ta kontakt med Historielaget hvis du har ideer eller stoff.

Vi vil svært gjerne ha ideer til neste bok !

Marit Hjelmstad

leder

Rapport fra Ulsrud

Vedlikehold og dugnadsarbeid

Sesongstart i Ulsrud innebar privat veg-skilting til gamle Ulsrudveg fra Auggedalsvegen. Faste rutiner er vanntilkobling, planting og vårvask .Traktoren ble tatt fram.

Infotavle ved bommen ble retta opp.

Traktorklipper fikk vedlikehold og nye dekk, og avlastning i ny robotklipper med firehjulstrekk.

Vannrør på wc ble reparert etter frostskaade. Treskelåvens vestvegg ble bussa utvendig.

Hjørnepillar på stall og treskelåve ble gjenoppbygd.

Fjæstrevdør ble reparert med ny låseanordning. Stabburstak ble reparert, det samme ble takrenne på stabbur og føderåd.

Eldhus fikk takrenne på østsida.

Sti fra grisehus til saghus ble rydda for stein og planert. Langs avlingsveg/gamle Ulsrudveg ble det rydda og hogd ved.

Vegen ble stykkevis grusa. Gamle Årudveg ble rydda etter tømmerhogst og vindfall. Vi avventer tilbud på reparasjon av låvetrappefot hos Edvard Kraabøl og Per Kristian Tranberg. Det ble seteputer i amfi og håndløper med lys langs amfiets trappevegg. Scenegulv ble beisa. Brannsikring på setra ble nær fullført, peisestøtte gjenstår.

Johan Haugen og Ole Voldbakken
(Foto : khr)

Arrangementer :

Sommerens utstillere var Husflidslaget med bunnetrøye-utstilling og Jan Olav Bjørnsen med akvareller.

En velvillig stab sto for vaffel og kaffe.

- Nina Fjeldet med «Omvesla» åpna sesongen den 9. juni. Det ble fullsatt amfi med ca 80 personer og stor applaus.
- Den 7. juli var det messesøndag med Trond Klaape som liturg, Jan Martin Listuen som organist og Nils Kalstad som tekstleser. Dagens tekst om Lazarus i morbærtreet, ble på mesterlig vis kobla til Aanruds «En odelsbonde». Samme dag fikk vi Ole Hermod Henriksen med lun og humoristisk framføring i ord og toner fra hans egen visesamling «Suller og viser». Ca 60 personer var til stede.
- Den 4. august var dagen for salgsboder fra Kolrud Markedshage, Ystelyst, Holthaugen Gard, Arne Øversveens trearbeid og Ole Voldbakkens kniver. Husflidslaget hadde leker for ungene. Dagen ble avrunda med smakebit av «Jons spel», som bød på den japanske teaterformen «butoh». I sin meditative form, illustrerte den en intens draging mellom jordnær budeie og majestetisk tranedans i fjellstilla. Erling Kittelsen sto bak forfatterskapet. Her var det ca 40 personer til stede.
- Siste Ulsrudsøndag ble todelt. Den første timen handla om krigshistorie ved Hans Olav Haugen. I ord og bilder fikk vi en gjennomgang av dramaet i Tapptjerndalen, der unge gjøvikensere i 1940 ofra livet for fedrelandet. Neste timen var musikkhistorisk. Arnhild Vik og Ruth Olina Lødemel belyste Kirsten Flagstads liv og skjebne via en dialog som mor Maja og datter Kirsten, alt krydra med musikkperler fra operastjernas repertoar. Ca 25 personer var tilstede.

(Foto : Birgit Kraabøl)

På utrolig vis, ble været godt på alle arrangementsdagene.

I juni hadde vi besøk av 9. trinn fra ungdomsskolen, De hadde natursti og en kort historie om garden og folket.

Dugnadstimene kom opp i 475 timer.

Ulsrud-utvalget består av: Ole Voldbakken, Johan Haugen, Svein Fyksen, Olav Terje Kleiven, Kjell Håkon Reistad, Jan Ingar Hagen og Birgit Kraabøl.

Birgit Kraabøl, leder

Rapport fra Ulsrudsetra:

I år var tredje sommeren på rad, med liv og røre i seterhusa på Ulsrud seter. Under Flora Nine Tangelder og Erik Vissers driftige styre, har en geiteflokk fylt fjøset og satt sitt preg på omgivelsene. Dette har skapt merkevara Ystelyst, som når ostekunder fra Gudbrandsdalen til Oslo.

Rapport fra Utvandrergruppa:

I løpet av sommeren har vi hatt ganske mange besøkende fra USA/Canada som vi har prøvd å hjelpe på best mulig måte. Flere av disse vil komme igjen også neste år til markeringen av 200 års minnet for utvandringen fra Norge til Nord Amerika. Vi er midt i planleggingen og forberedelsene til dette arrangementet, som vil gå over flere dager. Det vil i hovedsak foregå i Østre Gausdal Prestegard, Østre Gausdal bygdahus og Vestre Gausdal kirke. Det legges opp til at alle som har forfedre fra Gausdal skal få se hvor slekta kommer fra, det blir kirkebesøk, sosialt samvær lørdag og hovedarrangement på søndag 24. august.

Arbeidet med Utvandrerhistorien for Gausdal går framover, og manus er i skrivende stund på 960 sider. Noe gjenstår fortsatt, og bilder kommer i tillegg. Ole Johan Elvestad jobber med bildene som skal brukes.

Vi har fått flere hundre norsk-amerikanske aviser fra Sverre Gran som vi etter hvert vil gå igjennom. I disse avisene finnes det mye interessant informasjon som vi vil gjøre oss nytte av. Vi har deltatt på møte i Slekt og Data Oppland, der vi fortalte litt om utvandringen fra Gausdal og markeringen neste år.

Utvandrergruppa
Arne Halvorsen

Rapport fra Kilderegistrering:

Kilderegistreringsgruppen har ligget nede ei lengere tid. Siste møtet vi offisielt hadde var våren 2020, og etter det ble det ikke gjort noe mer pga. Covid situasjonen. Når det gjelder kirkebøkene for Gausdal så har vi pr. i dag 33 protokoller som vi kan jobbe med. Dette er både

ministerialbøker, klokkerbøker og noen få protokoller med kladd som strekker seg fra tiden 1693 til 1925. Av disse protokollene er 15 ferdige (ligger klare til salg på hjemmesiden til Gausdal historielag). Undertegnede har i denne perioden registrert en del, pluss at vi hadde noen protokoller liggende ved siste møte. Pr. nå så har vi 8 bøker til som er ferdig registrert. Neste steget er å få korrekturlest disse og dette ønskes det hjelp til. Har du lyst til å være med på denne dugnadsjobben, eller har spørsmål- kontakt oss gjerne på kildereg@gausdalthistorielag.no eller undertegnede på tlf: 46455699, Jørgen Moen.

Rapport fra Slekt, garder og boplasser:

Grappa jobber nå med bind 2 i denne serien. Den er planlagt lansert høsten 2025. I dette bindet tar vi for oss Toft, Nord Øygarden, Heggen, Holen, Langset, Manstad, Staum, Nyhus og Grimstad med underliggende plasser.

Grappa har møter hver mandag i Prestegarden, og består av Ivar Lauritsen, Jørgen Moen, Jan Olav Skaug, Tor Kristian Nordvang, Arne Halvorsen, Bjørn Bergum Skog, Øystein Veisten, Hege Aamodt, Siv Anett Jakobsen, Gunnar Rundtom, Ole Johan Elevestad og Nils Nygård.

Hvis noen har informasjon om slekt, gamle plasser, foto eller andre ting så er gruppa og historielaget interessert i dette. Ta kontakt med gruppa og Historielagets leder Ivar Lauritsen.

Rapport frå Skulemuseet :

Det har vore lite aktivitet siste året,vi har ikkje møttest meir enn eit par gonger.

Vi har teke imot skulebøker frå Svatsum og Follebu som vi har katalogisert. Vonar på meir rydding på nyåret.

Torgunn H. Maurset
leiar